

Van: Maarten Keulemans m.keulemans@volkskrant.nl
Onderwerp: Re: Klacht over bericht 'Prinses Máxima Centrum neemt nadrukkelijk afstand van omstreden 'antivaxstudie' oncologen'
Datum: 20 juni 2024 om 09:43
Aan: Kantoor EL kantoor@esmelammers.com
Kopie: t.mudde@volkskrant.nl

MK

Beste mevrouw Lammers,

Dank voor uw uitleg, ik begrijp uw punt denk ik wel een beetje hoor.

Voor wat betreft dit specifieke geval: die academische kritiek is uiteraard echt niet zomaar iets van een handjevol 'believers'. Zie onder meer dit net verschenen commentaar van het (zeer gerenommeerde) Centrum voor Infectieziekteonderzoek van de Universiteit van Minnesota:

<https://www.cidrap.umn.edu/covid-19/commentary-misleading-bmj-public-health-paper-covid-19-excess-mortality-needs-be-retracted>

Voor hoe het precies zit met de oversterfte zelf, raad ik u van harte ons eerdere artikel hierover aan:

<https://www.volkskrant.nl/kijkverder/v/2022/waar-komt-de-oversterfte-vandaan~v619012/>

Kort en goed komt het hierop neer: diverse grote, onafhankelijke studies hebben alle wél en níét gevaccineerde mensen met elkaar vergeleken, in onder meer Noorwegen, Italië en de VS. Al die studies zagen, los van elkaar, hetzelfde: het is níét zo dat mensen na vaccinatie vaker overlijden dan mensen die ervoor kozen om zich niet te vaccineren. Daarnaast zijn er de vergelijkingen van oversterfte tussen verschillende landen. Daaruit blijkt dat het niet het aantal gevaccineerden, maar de inkomensverschillen in een land verband houden met oversterfte. Zie bv:

<https://www.pnas.org/doi/full/10.1073/pnas.2309557120>

Uw diepere zorg herken ik, omdat ik hem vaker hoor: de wetenschap leek altijd zo mooi en duidelijk, maar toen kwam corona en werd het klimaat ineens grimmig, bleken wetenschappers het met elkaar oneens en gingen media zoals de Volkskrant opeens onderzoeken 'debunkten'. En ik vermoed dat u ook gewoon bedoelt: ik voelde me nogal in de steek gelaten door zowel de media als de wetenschap. Dat is een klacht die ik vaker hoor, veel trouwens vanuit de cultuurwereld, die zwaar werd getroffen door de coronamaatregelen.

Daar heb ik veel begrip voor. En ik kan u alleen maar zeggen dat ik altijd naar eer en geweten journalistiek bedrijf, zoals we dat voor corona ook al deden: bewijs wegen, de onderzoeken lezen in plaats van de persberichten en de beweringen eromheen, altijd navragen wat andere experts ervan vinden. (En ja, ook vóór corona stelden we veelvuldig rammelende onderzoeken aan de kaak, zie bv [dit artikel](#).)

Dat leverde onder meer op dat de [QR-codes niet erg hielpen tegen de epidemie](#), dat [testen voor toegang niet werkte](#), dat het kabinet er veel [te hard in ging met de vaccinatiecampagne](#), dat de [avondklok nauwelijks iets uitmaakte](#) en dat de [laatste lockdown helemaal niet nodig was](#). Maar dus ook dat er gewoon geen bewijs is dat er mensen massaal doodgaan door een of andere nog onbekende vaccinbijwerking, en dat de lockdowns - hoe ontwrichtend en vervelend ook - [veel mensenlevens hebben gered](#).

Ik draai het wel eens om: wat zou ik er nou voor belang bij hebben om het * niet * groot in de krant te zetten als er ook maar de geringste aanwijzing was dat er massale sterfte is als gevolg van vaccins? Dat is nieuws, daar verkopen we kranten mee, daarvoor winnen we journalistieke prijzen.

Enfin: helemaal eens zullen we het niet worden, wel ben ik blij dat u het gesprek aangaat.

Uiteraard altijd bereid om vragen te beantwoorden,

Vgrt,
Maarten Keulemans

Op wo 19 jun 2024 om 22:34 schreef Kantoor EL <kantoor@esmelammers.com>:

Beste meneer Keulemans,

Hartelijke dank voor uw toelichting. Dat stel ik zeer op prijs. Het geeft me ook de mogelijkheid om enkele gedachten en zorgen over uw artikel met u te delen.

U heeft een prachtig beroep en een stevig platform om wetenschap toegankelijk te maken en haar schoonheid te tonen.

Uw stukken droegen daar allemaal mooi aan bij, totdat er artikelen verschenen met als doel om (veelal corona) onderzoeken te 'debunkten'.

Wat ik daar pijnlijk aan vind is dat in die artikelen de lezer een beeld voorgeschoteld krijgt van

wetenschap als een plek waar mensen elkaar voor gek verklaren, waar op de man mag worden gespeeld en gegoocheld wordt met feiten; een wespennest waar je om gezond te blijven beter met een boog omheen kan gaan.

Ik kan me zo voorstellen dat u en de hoofdredactie in de gaten houden of de 'debunk' artikelen passen in het Volkskrant protocol. Of de lezer niet enorm in verwarring wordt gebracht wanneer een journalist een standpunt inneemt in het wetenschappelijke debat.

Van deze redactionele controle zie ik - zeker in het artikel waar ik een klacht over indiende - weinig terug.

Ik krijg meer de indruk dat er onvoldoende besef is dat een krantenartikel niet geschikt is om het peerreviewproces en het werk van de redactie van BMJ dunnetjes over te doen, en al helemaal niet door een aantal deskundigen te vragen om een reactie.

Een ander aandachtspunt is, zo kan ik me voorstellen, ervoor te waken dat de stortvloed aan feiten, onderzoeken en quotes die naar voren wordt gebracht om onderzoeken te 'debunkten' niet over het hoofd van de lezer heengaat en nog wel te controleren is.

Dat laatste leek me goed om eens aandacht aan te besteden.

Ik besloot te kijken of dat wat u in het artikel stelt te controleren is en zo ja of het klopt wat u opschrijft.

Het gedeelte waarin deskundigen aan het woord komen liet ik links liggen. allereerst omdat ik niet kan controleren wat ze tegen u hebben gezegd, maar vooral ook omdat er geen aanleiding is om te denken dat u deze deskundigen niet goed citeert.

Van de meesten is immers allang bekend dat ze een levensmissie zien in het beschermen van de vaccinatiebereidheid, ongeacht om welk vaccin het gaat. De meeste citaten zijn dan ook gericht op het onderstrepen van veiligheid en werkzaamheid. Wat dat betreft is het artikel tamelijk eenzijdig.

Ik richtte me daarom op hetgeen ik wel kan controleren en dat is de kop boven het artikel en het citaat van BMJ.

En wat blijkt: Op die punten klopt het artikel niet, ook niet na uw toelichting.

Met betrekking tot de samenvatting van het citaat van BMJ zegt u dat de zin 'Coronaprikken mogelijk schuldig aan toename in oversterfte' geen vertaalfout is, maar de kop van het artikel uit The Telegraph.

En daar heeft u gelijk in. Het is een vertaling van : 'Covid vaccines may have helped fuel rise in excess deaths'. Je zou kunnen zeggen dat 'may helped fuel rise' niet mooi vertaald is met 'mogelijk schuldig', maar dat is niet waar het mij om gaat.

Ik zal niet in herhaling vallen, maar waar het om gaat is dat **u schreef dat een artikel dat aangeeft dat vaccins mogelijk schuldig zijn aan oversterfte door BMJ bestempeld wordt als misreporting En dat is niet waar.** BMJ bestempelt een bericht waarin geclaimd wordt dat het onderzoek een causaal verband aangeeft, als misreporting.

Als tweede, en hier ging u in uw reactie aan voorbij, is het volgende: **De kop boven uw artikel klopt niet wanneer het meldt dat het ziekenhuis afstand heeft genomen van een aantal oncologen.**

En dan als laatste het gebruik van het woord **antivaxonderzoek**.

U licht toe dat het tussen aanhalingstekens staat omdat het een verwijt is van vele experts in binnen- en buitenland.

Ik vraag me af of de lezer deze nuance oppikt, maar belangrijker is nog dat nergens in uw artikel duidelijk wordt wie deze kwalificatie heeft gebezigd. Het komt niet voor in de artikelen van The Telegraph en New York Post en ook de deskundigen, die u aan het woord laat, spreken niet van een antivaxonderzoek.

En dat is belangrijk, want wil je in de kop een dergelijk beschuldigend citaat rechtvaardigen dan moet je wel duidelijk maken wie dit zegt en met welke reden, tenzij de bron anoniem moet worden gehouden, maar dat is hier niet aan de hand.

Ik kan me niet voorstellen dat de Volkskrant die naar [eigen zegge](#) een kwaliteitskrant is, zich op het standpunt stelt dat ie iemand een 'antivaxonderzoek' oncolooa kunt noemen als ie het maar tussen aanhalinstekens zet.

zodat je aangeeft dat het gaat om een citaat, maar dat je verder niet duidelijk hoeft te maken wie dat gezegd heeft en waarom.

Stel dat u in een krantenkop geïntroduceerd wordt als 'provaxactivist die zijn een journalistieke platform misbruikt'.

Zou u zo'n artikel serieus nemen?

Ik denk het niet.

En dat is volkomen terecht, maar daarmee raak ik wel ook de kern van mijn zorg,

ik denk namelijk dat veel lezers hun conclusie trekken bij de term 'antivaxonderzoek' en niet langer geïnteresseerd zijn in het onderzoek zelf. Dat ze bovendien niet zullen controleren wat de commotie precies inhoudt en afgaan op hoe u het begeleidende BMJ statement samenvat en dan dus concluderen dat een mogelijk verband tussen covid vaccins en oversterfte misreporting is.

En zo wordt er schade toegebracht aan de goede naam van gerespecteerde oncologen van een groot ziekenhuis en gaat de zorg die ze hebben, volledig aan de lezer voorbij.

Terwijl het een zorg is waar je in mijn optiek als 'kwaliteitskrant' op een zorgvuldige manier aandacht aan moet besteden.

Het gaat immers om een zorg van artsen die dagelijks patiënten zien, die bovendien volkomen relevant is omdat de politiek de coronamaatregelen weer in stelling zal brengen bij een volgende pandemie.

Als dat gebeurt nog voordat er goed onderzoek gedaan is naar de veiligheid en effectiviteit, dan is dat zeker op die schaal - er zijn miljoenen mensen bij betrokken - roekeloos en onwetenschappelijk.

U schrijft dat er al veel onderzoek gedaan is en dat die positieve resultaten geven voor in elk geval de Covid-19 vaccins, maar dat is volgens mij overwegend statistisch onderzoek.

Wat er -zoals ik het begrijp - in het onderzoek naar oversterfte mist is pathologisch onderzoek. De gevolgen van de maatregelen zijn immers niet gemonitord en er worden ook nauwelijks obducties gedaan waardoor de echte doodsoorzaken niet in kaart kunnen worden gebracht. Maar zoals gezegd, ik ben een leek en daarom hunker ik naar een goede duiding van de situatie.

U schrijft dat u hoopt dat ik enigszins gerustgesteld ben, maar dat ben ik pas als er een rectificatie komt en ik weer kan vertrouwen op krantenartikelen die op een integere manier een zorgvuldige weergave geven van de lopende wetenschappelijke discussie over de veiligheid van coronamaatregelen, waaronder die van de COVID-19 vaccins.

Als ik u zo lees, dan weet ik niet of u wel begrijpt waar ik me, en vele met mij, zorgen over maak.

Hopelijk heb ik u hierover in deze mail iets meer duidelijkheid verschaft.

Met vriendelijke groet,

Esmé Lammers

Op 17 jun 2024, om 12:54 heeft Maarten Keulemans <m.keulemans@volkskrant.nl> het volgende geschreven:

Beste mevrouw Lammers, (cc Tonie Mudde, chef redactie),

Dank voor uw uitgebreide reactie, vervelend te horen. Maar ook goed te weten dat u onze berichtgeving kritisch volgt; dat houdt ons scherp.

Omdat ik denk dat uw reactie een aantal misverstanden bevat, reageer ik zelf even.

Uw belangrijkste bezwaar is, als ik u goed volg, ons gebruik van het woord 'antivaxstudie' in de kop. Zoals u kon zien, staat die kop in zowel de krant als onze online-publicatie tussen aanhalingstekens: het verwijt dat dit een antivaccinatie studie is, komt zoals ons artikel vermeldt voor rekening van de vele experts in binnen- en buitenland die deze studie als antivax-studie aanmerken. Het cruciale punt daarbij is dat het Amsterdamse onderzoek met zoveel woorden de vaccinaties als logische kandidaat voor de oversterfte aanmerkt, zónder te verwijzen naar de uitgebreide literatuur die daar tegenin gaat en de vaccins vrijpleit van massale sterfte. Dat is

de klacht waar het hier om draait.

Dat deze ophef nieuws is voor onze krant, is omdat het Maxima Centrum een prominent ziekenhuis is, het BMJ een vooraanstaand tijdschrift, de financier een bekende stichting waarin miljoenen rondgaan, en de onderzoeksleider een hoogleraar van naam en faam. Overigens heeft de BMJ inmiddels een 'expression of concern' boven het artikel geplaatst en heeft de zaak in onderzoek.

Puntsgewijs uw voornaamste andere punten:

-Het ANP-bericht is gebaseerd op ónze berichtgeving in plaats van andersom. Wij waren de eersten met dit verhaal.

-De woorden 'Coronaprikken mogelijk schuldig aan toename in oversterfte' is geen vertaalfout van mij, maar de kop van het artikel uit The Telegraph, zoals mijn artikel aangeeft.

-BMJ ging inderdaad in eerste instantie achter het artikel staan, en zei dat er sprake was van 'misreporting', zoals ons stuk dan ook vermeldt. De door mij gesproken en geciteerde experts zijn het echter (beargumenteerd) oneens met die kwalificatie, zoals u kon lezen.

-De 'belangrijke oproep' om nader onderzoek te doen wordt juist onderuitgehaald door de experts die ik citeer: 'we weten dit allang' (Bonten), 'het onderzoek naar die link is allang gedaan' (Van Gaalen). Dat zijn geen loze beweringen: alleen al in ons land lopen er meer dan 20 (!) onderzoeken naar de oversterfte, zie onder meer [dit stuk dat ik hier in maart over schreef](#) na bezoek van een wetenschappelijk congres over de kwestie (ook die worden gewoon gehouden).

Overigens had ik graag gesproken met de auteurs zelf, maar ondanks herhaaldelijke pogingen wilden die de pers niet te woord staan.

Ik hoop dat dit u enigszins geruststelt! En uiteraard wordt de zaak later nog vervolgd, ook in onze kracht,

Voor een uitgebreide stand van zaken over wat we nu wel en niet weten van de oversterfte, verwijs ik u graag naar [dit interactieve achtergrondartikel dat we eerder over de kwestie schreven](#). Ik hoop dat u hierdoor ziet dat we de zaak serieus nemen!

Mvgrt,

Maarten Keulemans
Redactie wetenschap
m.keulemans@volkskrant.nl

----- Forwarded message -----

Van: **Lezers I VK** <lezers@volkskrant.nl>

Date: ma 17 jun 2024 om 09:52

Subject: Fwd: Klacht over bericht 'Prinses Máxima Centrum neemt nadrukkelijk afstand van omstrede 'antivaxstudie' oncologen'

To: Maarten Keulemans <m.keulemans@volkskrant.nl>, Tonie Mudde <T.Mudde@volkskrant.nl>

Cc: Annieke Kranenberg <a.kranenberg@volkskrant.nl>

Geachte Volkskrantredactie.

11 juni j.l. publiceerde de Volkskrant een bericht met de kop: 'Prinses Máxima Centrum neemt nadrukkelijk afstand van omstrede 'antivaxstudie' oncologen'.

Dit bericht was (voor zover ik kan achterhalen) een bewerking van een ANP bericht dat in Trouw verscheen onder de kop. ['Ziekenhuis neemt afstand van studie over oversterfte in coronatijd'](#).

De versie die de Volkskrant publiceerde bevat een aantal cruciale onjuistheden die in strijd zijn met uw eigen [Volkskrant protocol](#) en de [code voor de journalistiek](#) zoals die is opgesteld door de NVJ.

In de kop die u plaatste wordt gesuggereerd dat een aantal oncologen een 'antivaxstudie' hebben uitgevoerd. Dit is niet het geval.

De oncologen hebben onderzoek gedaan naar de sterfte die al drie jaar op rij, ondanks de coronamaatregelen, verontrustend hoog is.

Het gebruik van het woord 'antivax' is daarbij schadelijk voor de goede naam van de onderzoekers. De term roept bovendien emoties op en drukt de onderzoekers in een hoek waarin het lastig communiceren is. Daarbij gaat het onderzoek niet over vaccins in het algemeen, maar over het COVID-19 vaccin, als onderdeel van de coronamaatregelen.

Het gebruik van het woord 'antivax' is dus volkomen misplaatst en zelfs misleidend.

De kop vermeldt bovendien dat het Prinses Máxima Centrum afstand neemt van de oncologen. En ook dat is niet aan de hand. Het ziekenhuis neemt afstand van de studie. Een essentieel verschil.

Maarten Keulemans heeft bovendien een samenvatting in het bericht opgenomen van de reactie van British Medical Journal, op het door hen gepubliceerde onderzoek.

Hij vat deze reactie samen als "Coronaprikken mogelijk schuldig aan toename in oversterfte", kopte The Telegraph. Die bewering volgt echter pertinent niet uit het onderzoek. Er zou sprake zijn van 'misreporting', oftewel slechte verslaggeving".

Wanneer je kijkt naar de reactie die het BMJ gepubliceerd heeft op haar site dan staat er : "Various news outlets have claimed that this research implies a direct causal link between COVID-19 vaccination and mortality. This study does not establish any such link."

Het kan zijn dat Maarten Keulemans het Engels niet helemaal machtig is, dat weet ik niet, hij heeft in elk geval 'a direct causal link' vertaald als 'mogelijk schuldig aan'. En dat is een cruciale verkeerde weergave van wat BMJ schrijft.

De versie van het bericht, zoals door de Volkskrant gepubliceerd, suggereert nu dat BMJ 'een mogelijk verband' als misreporting bestempelt, terwijl ze dat helemaal niet doet.

BMJ stelt duidelijk dat het 'misreporting' is wanneer er geclaimd wordt dat het onderzoek een direct causaal verband aantoonde tussen de oversterfte en de COVID-19 vaccins.

BMJ heeft daar volkomen gelijk in. De conclusie van het onderzoek vermeldt immers : "Conclusions Excess mortality has remained high in the Western World for three consecutive years, despite the implementation of containment measures and COVID-19 vaccines. This raises serious concerns. Government leaders and policymakers need to thoroughly investigate underlying causes of persistent excess mortality."

Wat BMJ vermeldt op de site is juist, wat Maarten Keulemans ervan maakt niet.

Het onderzoek geeft geen causaal verband aan, het roept regeringsleiders en beleidsmakers op om de onderliggende oorzaken van het aanhoudende sterftecijfer grondig te onderzoeken.

Deze belangrijke oproep wordt nergens vermeld en bereikt dus ook de lezer niet.

De oproep van de oncologen kreeg in het ANP bericht al geen aandacht - het bericht beperkte zich tot de reactie op het onderzoek, zonder te vermelden waar het onderzoek zelf over ging - waardoor het bericht eenzijdig is, maar uw krant maakt het nog een graadje erger.

Uw versie is niet waarheidsgetrouw waardoor de burger ondeugdelijk geïnformeerd wordt en er schade wordt toegebracht aan de goede naam van de onderzoekers en de uitwisseling van ideeën.

Dat u geen aandacht besteedt aan een onderzoek is uw goed recht, maar er verkeerde informatie over delen is in strijd met uw eigen protocol en de code voor journalistiek.

In dit geval is het gevolg behoorlijk ernstig. Het betekent dat dat het publiek niet op de hoogte wordt gebracht van de zorgen die gerenommeerde artsen hebben over de al drie jaar op rij hoge sterftecijfers. En dat is zeer kwalijk.

Ik dien daarom een klacht in tegen u in en eis een rectificatie, dat betekent het schrappen van de term antivax en aanpassing van de kop zodat deze klopt met de inhoud van het bericht.

Ik eis bovendien van Maarten Keulemans dat hij - geheel naar goed journalistiek gebruik - evenwichtig verslag doet van de situatie en dus ook verslag doet van het onderzoek zelf, het liefst in de vorm van een letterlijk citaat van de conclusie van het onderzoek.

In afwachting van uw reactie.

Met vriendelijke groet,

Esmé Lammers

--

Maarten Keulemans
Redacteur wetenschap | Science editor
De Volkskrant

06-55783212 | 020-5622867

--

Maarten Keulemans
Redacteur wetenschap | Science editor
De Volkskrant

06-55783212 | 020-5622867

--

Maarten Keulemans
Redacteur wetenschap | Science editor
De Volkskrant

06-55783212 | 020-5622867